

LÆGE
ETISK
NÆVN

ÅRSBERETNING FOR
LÆGEETISK NÆVN 2020

Lægeforeningens Etiske Principper

Lægeforeningens Etiske

Principper blev vedtaget

af Lægeforeningens

Repræsentantskab i april 2018.

Principperne beskriver de etiske rammer, som lægestanden har fastsat for alle sine medlemmer.

De etiske principper henviser på én gang til grundlæggende standarder, som lægen altid skal leve op til, og angiver samtidig idealer, som lægen skal stræbe efter.

Lægeetisk Nævn

Lægeetisk Nævns rolle og opgaver er at arbejde for, at medlemmerne af Lægeforeningen får kendskab til

og overholder de etiske principper. Nævnet udfører denne opgave dels gennem konkrete afgørelser, hvor nævnet vurderer, om et medlem af Lægeforeningen har tilsidesat et eller flere af de etiske principper, og dels gennem udgivelse af principielle udtalelser om de etiske principers anvendelse i bestemte typer af situationer.

Lægeetisk Nævn har afholdt tre møder i 2020. Et planlagt møde i maj 2020 blev aflyst på grund af Corona-situationen. Se mere om Lægeetisk Nævns arbejde i 2020 herunder.

ÅRSBERETNINGENS INDHOLD

- KONKRETE SAGER
- PRINCIPIELLE UDTALELSER
- TEMA 2020
- NÆVNETS DISKUSSIONER

KONKRETE SAGER

Lægeetisk Nævn modtager løbende henvendelser fra medlemmer med klager over brud på de etiske principper. Det er herefter nævnets opgave at afgøre, om et medlem har forbrudt sig imod et eller flere af de etiske principper – det vil sige om en læges handling falder under en af de grundlæggende standarder, som de etiske principper beskriver. Nævnet har også mulighed for selv at tage en eller flere lægers handlinger op til vurdering.

Hvis nævnet finder, at en konkret handling ligger under den nedre grænse for den relevante standard i det etiske kodeks, kan nævnet udtrykke kritik og give lægen en påtale. Hvis nævnet vurderer, at der er sket en alvorlig overtrædelse af et eller flere af de etiske principper, skal nævnet indberette sagen til Lægeforeningens bestyrelse, som har mulighed for at indbringe

sagen for Lægeforeningens Voldgiftsret med henblik på en eventuel bod eller eksklusion af foreningen.

Nævnet afgjorde i 2020 fire klagesager, hvoraf to var indgivet i 2019.

De etiske princippers betydning ved faglige diskussioner

I 2020 fik nævnet i forbindelse med konkrete klagesager lejlighed til at diskutere de etiske princippers betydning ved faglige diskussioner. Tre henvendelser blev afvist med den begrundelse, at nævnet primært anså tvisten for en faglig uenighed, som nævnet ikke kan gå ind i. To henvendelser, hvori der også indgik faglige uenigheder, blev derimod taget til behandling af nævnet.

Når nævnet modtager en klage over ytringer forbundet med faglige uenigheder, vil nævnet i første omgang vurdere, om det i den konkrete sag er den faglige uenighed, der er kernen i konflikten. I sådanne tilfælde vil sagen blive afvist som uden for nævnets kompetence. Hvis nævnet derimod skønner, at konflikten ikke så meget handler om indhold, men snarere diskussionens "form", kan nævnet tage sagen op i forhold til de etiske principper. Relevant vil primært være princip nr. 17, som fastslår, at lægen i sine handlinger og ytringer skal fremme den gode lægekultur, herunder respektfuld interkollegial kommunikation. Lægen skal understøtte tilliden til sine kolleger og undlade at kritisere sine kolleger over for patienten.

Det er selvsagt ikke altid nemt helt at adskille form fra indhold endsige se dem som uafhængige af hinanden, og nævnet vil derfor kun gå ind i de sager, hvor det ret tydeligt er "formen", der er sagens kerne.

Der er ikke noget i vejen for, at læger kan diskutere faglige uenigheder i det offentlige rum, og de kan også – uden at komme i konflikt med de etiske principper – udtrykke uenigheder om faglige spørgsmål.

Et eksempel, hvor uenigheden imidlertid kan udtrykke sig på en måde, der kan være i konflikt med de

etiske principper, kan være en dialog, der i udpræget grad er præget af arrogance og manglende lydhørhed i en sådan grad, at nævnet skønner, at der bliver gået langt over grænsen for den respektfulde interkollegiale kommunikation, som de etiske principper fordrer. Andre eksempler kan være udtalelser i forbindelse med den faglige diskussion, som er rettet direkte mod modparten som person, hvor dennes faglighed kritiseres offentligt eller over for patienter. Nævnet afgjorde de to sager i lyset af sådanne overvejelser.

I faglige diskussioner indgår både indhold og form. Hvis kernen i konflikten er faglige uenigheder, vil en klage blive afvist, da Lægeetisk Nævn ikke har kompetence til at gå ind i faglige spørgsmål.

Indberetning til myndighederne

I 2020 afgjorde nævnet to sager, hvor medlemmer klagede over overtrædelse af et eller flere etiske principper i forbindelse med, at de var blevet indberettet til myndighederne. Nævnet afgjorde sagerne efter princip nr. 20.

Det fremgår af dette princip, at hvis lægen finder, at en kollegas handlinger eller forfatning truer patientsikkerheden, så skal lægen forsøge at afhjælpe problemet ved at gå i dialog med kollegaen. Det er imidlertid ikke altid, en dialog kan afhjælpe problemet, og det fremgår af princip 20, at lægen, hvis denne finder det nødvendigt, i sådanne tilfælde skal inddrage den lokale ledelse og relevante myndigheder. Det fremgår af bestemmelsen, at lægen almindeligvis forinden bør orientere vedkommende kollega herom.

Den gode dialog

Lægeetisk Nævn finder den respektfulde gode dialog mellem medlemmerne helt essentiel. Det fremgår også bl.a. af nævnets hjemmeside vedrørende klager for nævnet, at lægen, forud for en eventuel indbringelse af en klagesag for nævnet, skal forsøge at afhjælpe problematikken ved at gå i dialog med sin kollega. Det er Lægeetisk Nævns oplevelse, at Lægeforeningens medlemmer almindeligvis har en konsensus-søgende dialog. I nogle tilfælde er der imidlertid mere fokus på at få ret end på at opnå en fælles forståelse. Er der ikke enighed om, at dialogen skal føre til forståelse for hinandens synspunkter, kan denne udvikle sig til en konfrontatorisk dialog, der optrapper konflikten. Nævnet bliver den tredjemand, der skal afgøre "sagen". Her er det afgørende, at alle parter er enige om, at præmissen for dialogen er de etiske principper. Nævnet oplever, at kendskabet til og forståelsen af de etiske principper er begyndt at finde vej til medlemmerne. Både i sager vedrørende princip 17 (se ovenfor) og i sager vedrørende princip 20 vil nævnet i sin virksomhed således lægge vægt på den gode dialog. Nævnet afgjorde de to sager i lyset heraf.

Når nævnet vurderer klager i forbindelse med kollegialt ansvar (principperne 17-20) vil nævnet i sin virksomhed lægge vægt på den gode interkollegiale dialog.

Alle nævnets afgørelser kan læses i forkortet og anonymiseret form på nævnets hjemmeside på www.laeger.dk/laegeetisk-naevn

PRINCIPIELLE UDTALELSER

Lægeetisk Nævn har en vejledende og rådgivende rolle ved udbredelse af kendskabet til, hvordan læger kan handle inden for rammerne af de etiske principper. Denne rolle udfylder nævnet først og fremmest gennem offentliggørelse af principielle udtalelser.

Formålet med en principiel udtalelse er at angive idealer, som lægen skal stræbe efter, og på samme tid at beskrive grundlæggende standarder, som lægen altid skal leve op til. Principielle udtalelser fra Lægeetisk Nævn har således som formål at udrede, hvad de etiske principper kræver af Lægeforeningens medlemmer. I principielle udtalelser tager nævnet ikke stilling til konkrete lægers handlinger.

Nævnet kan af egen drift tage emner op med henblik på udgivelse af en principiel udtalelse.

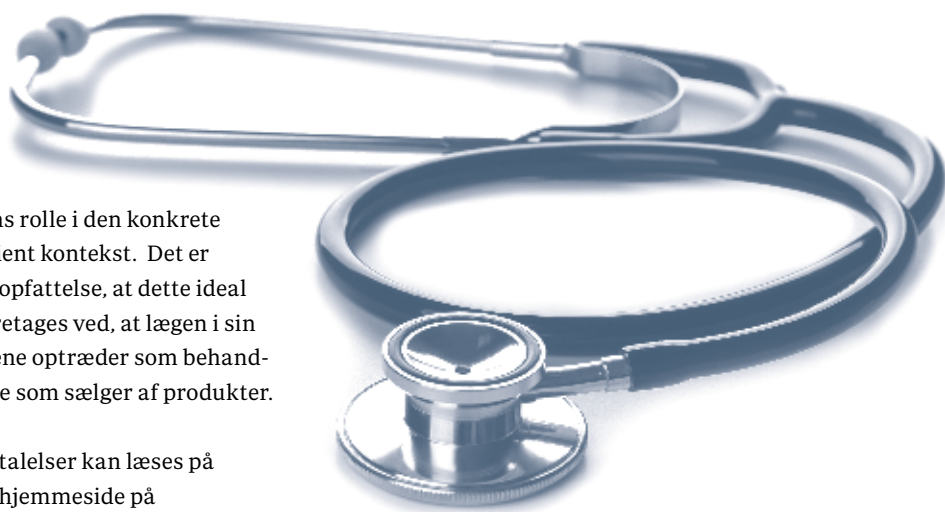
Nævnet udgav i 2020 to principielle udtalelser.

- Udtalelse nr. 1/2020 om anvendelse af de etiske principper ved afvigelse fra nedskrevne kliniske retningslinjer. Lægeforeningens etiske principper nr. 5, 6, 7 og 8.

Nævnet konkluderer, at hvis en læge ikke kan behandle sin patient i overensstemmelse med nedskrevne kliniske retningslinjer, skal lægen informere patienten herom, så patientens selvbestemmelse sikres. Nævnet finder endvidere, at en generel afvigelse fra faglige retningslinjer kan medføre en forpligtelse for læger til at reagere overfor relevante instanser.

- Udtalelse nr. 2/2020 om salg af helbredsrelaterede produkter i lægeklinikker. Lægeforeningens etiske principper nr. 1, 14 og 23.

Nævnet påpeger, at det er helt afgørende, at lægen sikrer en objektiv faglig bedømmelse i sit kliniske virke og herunder er opmærksom på, at fokus entydigt skal være rettet mod at sikre patientens interesser. Nævnet udtaler, at samspillet mellem de etiske principper nr. 1, 14 og 23 peger på et ideal om, at lægen aldrig må bringe sig i en situation, hvor der kan opstå tvivl

om lægens rolle i den konkrete læge-patient kontekst. Det er nævnets opfattelse, at dette ideal bedst varetages ved, at lægen i sin klinik alene optræder som behandler og ikke som sælger af produkter.

Begge udtalelser kan læses på nævnets hjemmeside på www.laeger.dk/laegetisk-naevn

TEMA

Lægeforeningens Etiske Principper skal afspejle de udfordringer, som sundhedsvæsenet møder. Dette gælder ikke mindst i krisetider. Et spørgsmål for nævnet har i årets løb været, om den aktuelle pandemi med Covid-19 giver anledning til at diskutere de etiske principper i dette lys. Nævnet har diskuteret dette både i forhold til en konkret sag (læges udtalelse om behandling af Covid-19) og i forhold til, om nævnet skal udarbejde en principiel udtalelse om et eller flere af de etiske princippers anvendelse.

Nævnet har ikke mulighed for at give konkret vejledning, men kan afgive principielle udtalelser om et emne eller en handling i forhold til de etiske principper. Den helt særlige situation, som sundhedsvæsenet aktuelt befinder sig i, kan efter nævnets opfattelse give anledning til at belyse nye vinkler af de etiske principper.

Det er først og fremmest medlemmerne selv, der kan give nævnet input til de problematikker, som opleves i praksis. Nævnet hører derfor gerne fra medlemmer, der konkret oplever etiske dilemmaer i forbindelse med Covid-19, med henblik på udvikling af forståelsen af de etiske principper i et samfundsbillede som det aktuelle. Denne opfordring er udsendt med Nyhedsbrev fra Lægeforeningen.

At læger har et ansvar rettet mod samfundet fremgår af de etiske principper. Lægen skal bidrage til sundhed i samfundet og anvende sundhedsressourcer hensigtsmæssigt. Hvis lægen bliver opmærksom på uhensigtsmæssige forhold, bør lægen gøre opmærksom på dette. Lægen skal kende og respektere love, regler og retningslinjer, som er relevante for lægens arbejde. Hvis de er uhensigtsmæssige, bør lægen gøre opmærksom på dette.

NÆVNETS DISKUSSIONER

Nævnet diskuterer løbende problemstillinger relateret til lægers efterlevelse af de etiske principper.

Nævnet har i årets løb bl.a. diskuteret rækkevidden af princip nr. 23, særligt i forhold til læger der reklamerer for sundhedsydelse på fx sociale medier. Diskussionen er knyttet til udgivelsen af Lægeforeningens guide til læger på sociale medier.

Kernen i nævnets diskussion er det forbud, der i princip 23 anføres for læger. Det angives i bestemmelsen, at lægen i sin lægerolle ikke må reklamere for lægemidler eller varer, der angives at have helbredende eller forebyggende virkning. Spørgsmålet for nævnet har været, om dette forbud også omfatter reklame for sundhedsydelse

For nævnet har det været afgørende, at forbuddet alene angår "lægemidler eller varer". Da der er knyttet sanktioner til dette forbud i form af påtale fra Lægeetisk Nævn, tilsiger almindelige retssikkerhedsmæssige principper, at forbuddet ikke kan udstrækkes udover hvad ordlyden dækker. På den baggrund er det nævnets vurdering, at reklame for sundhedsydelse ikke er omfattet af forbuddet, men nævnet påpeger, at princip nr. 23 i sin helhed pointerer vigtigheden af, at lægen bevarer sin uafhængighed og kommunikerer åbent om situationer, hvor lægens personlige værdier eller interesser kunne influere lægens dømmekraft. Hvis lægen således har personlige interesser i en eventuel reklame for sundhedsydelse, skal dette tydeliggøres. Det gælder generelt, og derfor også når lægen udtaler sig på sociale medier.

Det er Lægeetisk Nævns vurdering, at reklame for sundhedsydelse ikke er omfattet af forbuddet mod reklame i princip nr. 23, men nævnet påpeger, at princip nr. 23 i sin helhed pointerer vigtigheden af, at lægen bevarer sin uafhængighed og kommunikerer åbent om situationer, hvor lægens personlige værdier eller interesser kunne influere lægens dømmekraft.